

CIEŚLA (116) *sb m*

-ł- (55), -ś- (47), -s- (9), łż- (5).

e oraz a jasne.

sg *N* cieśla (66). ◇ *G* cieśle (10). ◇ *D* cieśli (4). ◇ *A* cieśle (4). ◇ *I* cieślą (12). ◇ *pl N* cieśle (12). ◇ *G* cieśl(o)w (1), [ciesiel (*Linde*).] ◇ *D* cieśl(o)m (2). ◇ *A* cieśle (2). ◇ *N a.* *A* cieśle (1). ◇ *I* cieślami (2); -ami (1), -(a)mi (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.; poza tym XVIII w. w innym znaczeniu.

1. *Rzemieślnik wykonujący różne roboty w drzewie, zajmujący się budownictwem z drzewa; faber lignarius Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz; faber materiarius Murm, Mącz, Cn; faber tignarius Mącz, Cn; tignarius Mącz, Calep; carpentarius BartBydg; materiarius Mącz; abietarius, lignarius Calep; lacunarius Cn (94) : Iozeff który był ciefla/ iałki bydłtom vdzialal OpecŻyw 15; Murm 180, 181; Mymer¹ 13v; Carpentarius, cyeslya, colodzyey, qui facit carpenta BartBydg 23b, 13, 55; LibMal 1547/137v, 1551/160v, 161 [2 r.]; MurzNT Mar 6/3; GliczKsiąż G6, G8v; Gdy by Cieflá albo Murarz zrzucenim zgory iákíey máteryey kogo zábił GroicPorz mm3v, xnm2v; Połłał też Hyráł [...] rzemieślniki ciefle y murárze Leop 2.Reg 5/11; Izałz to nie cieflá/ łyn Máryíey Leop Mar 6/3 [przekład tego samego tekstu MurzNT, WujNT]; RejZwierz 9; BibRadz 2.Reg 22/6; wśzakoż domu nikt inny niezbuduie/ iedno Cieflá OrzRozm Dv, B2v, B3 [3 r.], E4v [2 r.], Fv; BielKron 400v; Mącz 52b, 113a, 193b, 211b [2 r.], 250a, 455d; Cieśla Kościól buduie/ chłop profty: ále Káplán poświęca/ to co ón buduie. OrzQuin M2, M2v; SienLek 121; á widząc mądrość onego ciefle/ myślił łam w łobie rzekąc. HistRzym 107; Potym gdy cieflá páłacu dobudował/ tedy wziąwłzy záplátę przyłzedł do domu HistRzym 108, 106v, 107 [5 r.], 107v [3 r.], 108, 108v [3 r.]; RejPos 259; RejZwierc 83v, 94v, 169v [3 r.], Aaa4v; Naczynie wśelkie woienne opát rzáli/ wozy/ Siekiery/ Ciefle/ Lekárze/ kthorzy chore ránne goili/ á który naleplzy ná tho był Miłtrz/ then drugie młodłze vczył BielSpr 9, 2v [2 r.], 9 [2 r.]; KochMon 21; BudBib 4.Neg 12/10, Is 44/13; Strum G3v, G4, K, Mv, M3; Y dla tegołz Páná nalzego nie tylo łynem cieśielłkim/ ále tełz y cieflą ludzie zowią SkarŻyw 245, 596; CzechEp 64, 65; ZapKościel 1585/62; KochPieś 31; Calep 4b, 402a, 1068b; GostGosp 60; LatHar 556; WujNT Matth 13/55, s. 57 [2 r.], Mar 6/3, s. 147; Iáko mularz ináklzą do łwego murowánia máteryą/ á ináklzą cieślá do łwego budowánia bierze SkarKazSej 684a; KlonFlis E3; KlonWor 21.*

Zestawienie: »cieśla gorny« = robotnik wykonujący prace ciesielskie w kopalni (1): A Cieśli Górnému [Carpentario montium JanStat 45] [...] ma bydź dano ná każdy tydzien wiárdunk SarnStat 380.

2. *Rzemieślnik zajmujący się obróbką kamienia, kamieniarz; lapicida, latomus, marmorarius Mącz (3) : Marmorarius, Cieślá który kámieñ mármárowy vmie ciołác. Mącz 210b.*

Zestawienie: »kamienny cieśla« (2): Lapicida, Kamieniczny ten który kámienie ciełze/ kámienny cieflá. Mącz 184a, 185b.

3. *Budowniczy, architekt; architectus, architector, architecton BartBydg, Murm, Mącz, Calag, Calep; aedificator Mącz, Calag, Calep; fabricator BartBydg; faber principalis fabrorum Murm; structor Mącz; faber Calag; tector Cn (15) : Myęłzkánia ludzyom nye tákie páłace álbo kámíenice yákíe/ yáko teraz Włółfy álbo náłfy cyesle buduyą/ ále budki vplecyone z rołk. GliczKsiąż H2v, Q2v; BielKron 23v,*

54, 469v; *Mącz* 3d, 422c; Cieslá. Aedificator, architectus, faber. *Calag* 61a; *KochFr* 107; Architectus – Cziefzła, vel miŝtrz nad budowanim. *Calep* 90a.

Zestawienie: »starszy cieśła nad cieślami« (1): Architectus, fabricator, starszi cyesly nad cyeslyamy *BartBydg* 13.

W przem (4) : A iam cieślą nád práwem/ pomocí nie tufzę *RejZwierz* 9; Krol Polŝki nic inego nie ieft/ iedno iákiemŝi Cieślą/ tho ieft naywyŝlzym ŝprawcą Kroleŝtwá ŝwego: bo koŝdy ŝprawcá naywyŝlzy po Grecku ŝye zowie *Architecton*, po łácinie *Faber*, po polŝku Cieślá/ ia inák wyłóżyć tego nie vmiem. *OrzRozm* B3.

Szereg: »cieśła a zbudownik« (1): Inventor et princeps Stoicorum [...] Wynáleżyciel prawdy y yákoby cieślá á zbudownik ŝzczęŝliwego żywota. *Mącz* 483a.

4. *Przednie zęby, siekacze [w pl]* (1) : Ctenes, sunt quatuor dentes medii, Przednie zęby/ Cieflę [!] niektórzy zową qui et Galesini dicuntur. *Mącz* 70a.

5. *n-pers* (3) :

Zestawienie (3): tham gdzie Maruchna [...] Spyotrem czieŝly, kthori loopathą myal vprzedzayącz schli. *LibMal* 1544/80, 1544/80v, 1551/162.

Synonimy: 2. *cieszakamień, kamieniczny, kamiennik, łomikamień, »rzezacz kamienia«, rzeżykamiennik*; 3. *architekt, architekton, baumistrz, budowniczy, budownik, zbudownik*.